

CENOTVORBA A CENOVÁ STRATEGIE

12. Tvorba cen a právní aspekty

doc. Ing. Jindra Peterková, Ph.D.

OBSAH

1. PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ
2. PŮSOBNOST ORGÁNŮ ČR V OBLASTI CEN
3. ZÁKON O CENÁCH
4. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ A TVORBA CEN

1. PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ

- Soustava zákonů, soudních rozhodnutí a administrativně regulačních opatření, která zajišťují ochranu volné soutěže a zamezují překážkám v obchodě, případně poskytují ochranu účastníkům tržních vztahů před takovým jednáním, jež je možné označit jako nespravedlivé nebo klamavé.

1. PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ

- Cenová tvorba je ovlivňována legislativním prostředím ze dvou hledisek:
 - Mírou omezování svobodného obchodu
 - Mírou uplatňování veřejného zájmu
- S ohledem na daná hlediska lze klasifikovat tyto cenové praktiky:
 - Klamavá cenová tvorba
 - Monopolní cenová tvorba
 - Diskriminační a dravá cenová tvorba
 - Klamavá cenová tvorba

2. PŮSOBNOST ORGÁNŮ ČR V OBLASTI CEN

- Působnost orgánů a jejich kompetence vyplývají ze zákona č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů ČR v oblasti cen. Jedná se o následující orgány:
- Ministerstvo financí,
 - Ministerstvo zdravotnictví,
 - Státní ústav pro kontrolu léčiv
 - Ministerstvo dopravy,
 - Český telekomunikační úřad,
 - Energetický regulační úřad,
 - Celní úřad pro střeđočeský kraj,
 - Specializovaný finanční úřad,
 - Státní energetická inspekce,
 - Celní úřady,
 - Kraj,
 - Obce.

Ministerstvo financí – realizuje aktivity související s uplatňováním, regulací a kontrolou cen výrobků, výkonů, prací a služeb.

Ministerstvo zdravotnictví – uplatňování a regulace cen u zdravotních výkonů, léčivých přípravků atd.

Státní úřad pro kontrolu léčiv – rozhodnutí o stanovení max. cen léčivých přípravků atd.

Ministerstvo dopravy a spojů – určuje ceny a podmínky v mezinárodní dopravě.

Energetický regulační úřad – uplatňování, regulace, sjednávání a kontrola cen v oblasti energetiky, vydávání práv. předpisů v předmětné oblasti a vydávání rozhodnutí o regulaci cen.

Celní úřad pro Středočeský kraj – uplatňování, regulace a kontrolu cen u cigaret atd.

Specializovaný finanční úřad – provádí cenovou kontrolu právnických a fyzických osob.

Státní energetická inspekce – kontrola dodržování cenových předpisů v oblasti podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie atd.

Kraj – stanovuje max. ceny, provádí cenovou kontrolu, ukládá, vybírá pokuty za porušení cenových předpisů.

Obce - stanovuje max. ceny, provádí cenovou kontrolu, ukládá, vybírá pokuty za porušení cenových předpisů.

3. ZÁKON O CENÁCH

- Stěžejní právní norma pro tvorbu cen v ČR je zákon č. 536/1990 Sb., o cenách.
- Předmět úpravy – uplatňování, regulace a kontrola cen výrobků, výkonů, prací a služeb pro tuzemský trh, včetně cen zboží z dovozu a cen zboží určeného pro vývoz.

3. ZÁKON O CENÁCH

I. Základní pojmy:

- Cena – peněžní částka sjednána při nákupu a prodeji zboží, případně je určena podle zvláštních předpisů k jiným účelům než k prodeji.
- Sjednávání – pro zboží, jež je vymezeno názvem, jednotkou množství, kvalitativními, dodacími, případně jinými podmínkami sjednanými dohodou stran.
- Výhodnější hospodářské postavení – prodávající či kupující, jenž sjednává cenu na trhu a není při tom vystaven podstatné cenové soutěži.

3. ZÁKON O CENÁCH

- **Nepřiměřený majetkový prospěch** – prodávající prodává za cenu, jež zahrnuje neoprávněné náklady či nepřiměřený zisk. U kupujícího cena nakoupeného zboží výrazně nedosahuje oprávněných nákladů nebo je nižší než cena obvyklá.
- **Obvyklá cena** – cena shodného, případně z hlediska užití porovnatelného nebo vzájemně zastupitelného zboží, volně sjednanou mezi prodávajícími a kupujícími.
- **Ekonomicky oprávněné náklady** – náklady, které souvisí s pořízením odpovídajícího množství přímého materiálu, mzdových a ostatních osobních nákladů, technologicky nezbytných ostatních přímých a nepřímých nákladů a nákladů oběhu.
- **Přiměřený zisk** – zisk spojený s výrobou a prodejem daného zboží, odpovídá obvyklému zisku dlouhodobě dosahovanému při srovnatelných ekonomických činnostech a zajišťujícímu přiměřenou návratnost použitého kapitálu v přiměřeném časovém horizontu.

3. ZÁKON O CENÁCH

II. Regulace cen – stanovení cen, mezí, v nichž mohou být ceny sjednány, dále pak usměrňování výše cen nebo i stanovení postupu při jejich sjednávání, uplatňování a vyúčtování v případě nemovitostí, jejich části a služeb spojených s jejich užíváním cenovými orgány.

- Cenová regulace může probíhat těmito způsoby:
 - A. Stanovením ceny (úředně stanovené ceny)
 - B. Usměrňováním vývoje cen v návaznosti na věcné podmínky
 - C. Cenové moratorium

A. Úředně stanovené ceny – ceny určeného druhu zboží stanovené cenovými orgány jako maximální, pevné nebo minimální.

B. Věcné usměrňování cen – stanovení podmínek pro sjednání cen. Podmínky pro sjednávání cen jsou následující:

- Maximální rozsah možného zvýšení ceny zboží ve vymezeném období.
- Maximální podíl, v němž je možné promítnout do ceny zvýšení cen určených vstupů ve vymezeném období.
- Závazný postup při tvorbě ceny nebo při kalkulaci ceny.

A. Cenové moratorium – časově omezený zákaz zvyšování cen nad dosud platnou úroveň na trhu daného zboží. Stanovuje se nařízením vlády, a to na dobu ne delší než 12 měsíců.

3. ZÁKON O CENÁCH

III. Cenová evidence, cenové informace a cenová kontrola

Cenovou evidenci je povinen vést prodávající, pokud se jedná o:

- úředně stanovené ceny,
- ceny podléhající věcnému usměrňování cen,
- ceny zboží prodávaného spotřebiteli, kterým je osoba nakupující zboží pro jiné účely než pro podnikání.

Cenové informace – povinnost prodávajících a kupujících a správních orgánů poskytovat bezplatně informace a podklady, které si dotčené cenové orgány vyžádají k cenové kontrole.

Označování zboží cenami – prodávající je povinenm pokud nejde o prodej zboží spotřebitelům, předložit kupujícímu na jeho žádost nabídkový ceník.

4. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ A TVORBA CEN

- Právní normou, která ovlivňuje tvorbu cen je zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.
- Zákon upravuje ochranu hospodářské soutěže na trhu výrobků a služeb proti jejímu vyloučení, omezení, jinému narušení nebo ohrožení, ke kterému může dojít:
 - Dohodami soutěžitelů
 - Zneužitím dominantního postavení soutěžitelů
 - Spojením soutěžitelů
 - Orgány státní správy při výkonu státní správy

4. Hospodářská soutěž a tvorba cen

- **Dohody soutěžitelů** – jejichž cílem nebo výsledkem je narušení hospodářské soutěže, jsou zakázané a neplatné. Mezi ně patří:
- Přímé nebo nepřímé určení cen.
 - Omezení nebo kontrola odbytu, výroby a výzkumu a vývoje.
 - Rozdělení trhu nebo nákupních zdrojů.
 - Uplatnění rozdílných podmínek vůči jednotlivým soutěžitelům.
 - Závazek, že účastníci dohody nebudou obchodovat či jinak spolupracovat se soutěžiteli, kteří nejsou účastníky dohody.

4. Hospodářská soutěž a tvorba cen

- **Dominantní postavení na trhu** – soutěžitel nebo více soutěžitelů, kterým jejich tržní síla umožňuje se chovat ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích. Dominantní subjekty jsou ty, jejichž tržní podíl je větší než 40 %.

4. Hospodářská soutěž a tvorba cen

➤ Spojení soutěžitelů – představuje následující možnosti:

- Fúze dvou nebo více samostatných soutěžitelů.
- Nabytí celého podniku nebo jeho částí na základě dražby nebo jiným způsobem.
- Jeden nebo více nepodnikatelů kontroluje alespoň jednoho soutěžitele atd.

Spojení si žádá povolení Úřadu na ochranu hospodářské soutěže za podmínek stanovených zákoně (čistý obrat soutěžících).

Literatura

- Humlová, V. Cenotvorba a cenová strategie. MVŠO, 2016.
- POPESKO, B. a Šárka PAPADAKI. Moderní metody řízení nákladů: jak dosáhnout efektivního vynakládání nákladů a jejich snížení. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2016.
- Krestová, T., Matusiková, L. a K. Zelinková. Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2015.